

О.Г. Задорожна, к.е.н., доцент

ORCID 0000-0001-6486-0710

e-mail: o.zadorozhna@karazin.ua,

Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна

ЦІННІСНА РАЦІОНАЛЬНІСТЬ ЯК СВИТОГЛЯДНА ЗАСАДА УПРАВЛІННЯ АНТИКРИЗОВОЮ ДЕРЖАВНОЮ ГОСПОДАРСЬКОЮ ПОЛІТИКОЮ

Проблема формування нової постнекласичної *людиномірної науки*, насамперед науки управління, є надзвичайно актуальною з точки зору реалізації імперативу виживання людини/людства. Сучасна глобальна криза і світова пандемія коронавірусу явно засвідчили, що неоекономічна, неоліберальна наука не лише не здатна запропонувати продуктивні рекомендації щодо виходу з нинішньої кризи, але й гадки немає про те, яким чином зараз мають організуватися національна і світова економіки для *виходу на траєкторію виживання* людства. У цьому аспекті стає очевидним, що перш за все існуюча *індивідуально-діалектична матеріальна методологія* привела економічну науку і систему управління господарством до кризового стану. Практичні управлінські рекомендації, що розробляються за її схематизмами, мало сприяють хоча б незначному поліпшенню ситуації як у національному, так і в світовому господарстві.

Тому сьогодні питання про *необхідність кардинальної зміни управління антикризовими і антикоронавірусними трансформаціями* існуючої системи господарювання стає *пріоритетним* як для економічної, так і для соціальної, *управлінської людинознавчої науки*. Світ уже кардинально змінився. У ньому головним завданням стає *збереження людини*, на що й мають бути спрямовані всі управлінські рішення та дії як національних урядів, так і наднаціональних інститутів.

Пришло усвідомлення, що проблема виживання людства не може вирішуватися згідно з традиційною методологією економізму, в рамках якого сформувалося існуюче нині поле управлінських досліджень. У цьому аспекті виникає необхідність переходу до іншого – *благоносного формату* методології вивчення господарських

трансформацій, особливо в сучасних умовах поглиблення глобальної кризи людства, яка внаслідок пандемії набула незвичної антилюдяної форми. Якщо визнати, що основний ідол сучасного світу – *економізм* – призвів до втрати життєдайного пульсу сучасного суспільства, то виникає надзвичайно гостре проблемне питання: що залишитися в економістів й управлінців, якщо в них *відібрати економізм*?

У рамках традиційної *методології індивідуалізму*, яка зараз панує майже повсюдно, таке запитання є зайвим. Коронавірус став своєрідним знаменням того, що так далі жити не можна, що *розмисли над сенсом життя* стають чи не найголовнішим вектором розуміння глибинного змісту часу-простору нинішнього карантину. Такі розмисли відбуваються в сфері духу, а тому духовність та усвідомлення її істинних цінностей першочергово мають впливати на управлінську науку і управлінські рішення та дії, змінювати їх якість на *людяність* і виживання людини. Сама *людина* – це насамперед *дух*, а тому без *духовного виміру* людини як *базового свободо-відповідального творчого суб'єкта* навряд можна говорити про со-теріологічну функцію управління й управлінської науки. Між тим саме ця функція надзвичайно актуалізується саме зараз, коли виживання людини/людства стає *доленосним імперативом*.

Чи не найголовніша *помилка* традиційної управлінської науки зводиться до того, що вона *не вбачає* у людині її основоположної *духовної іпостасі*, повністю орієнтуючись на *матеріально-грошовий світ*, на *кількісні* показники функціонування держави чи приватного власника. Класик управлінської науки Пітер Ф. Друкер наголошував, що «з тих пір як у середині XVII століття Декарт оголосив розмисли *про духовну сутність людини недоречними*, західний світ *цікавився лише тим, що існує поза людиною* – природою і суспільством... Протягом двох останніх століть історія Заходу крутилася *навколо суспільства, його прав, функцій та діяльності*» [1, с. 215] (виділено автором). Такий підхід виходив з догми про *біосоціальну* природу людини, де проблеми *духовності* людини практично *ігнорувалися*. Вони не були предметом наукових досліджень взагалі, а також і науки управління *цілісним* господарським розвитком. Цілісність господарства визначається саме його *духовним виток*ом і є його *онтологічним виміром*.

Сучасна економічна і управлінська наука поки що *не розуміє* того, що для сутнісного, глибинного аналізу *економіки* необхідно виходити з того, що вона є лише *підсистемою* суспільства, а тому

пізнавати її сенс можливо лише через застосування методологічного принципу *цілісності* реальності, цілісності господарства, цілісної господарюючої людини. Це потребує насамперед розуміння того, що саме *цілісна людина* приймає економічні управлінські рішення та бере активну участь у розгортанні господарських процесів, а вони є перш за все *ціннісно* раціональними, бо духовно-моральнісні цінності та мотиви *задають формат* благосного *господарювання*. Це досить доказово свідчить, що *управління антикризовими трансформаціями* сучасного господарства може бути ефективними і успішними за умови, коли такі трансформації проводяться у *ціннісно-культурному полі* осмислення сьогodнішньої дійсності, тобто мають *людяну спрямованість*. Саме захист і *збереження людини* сьогodні стає *головним вектором і полем управлінських дій*. Такий *новий ціннісно-орієнтований, сотеріологічний формат* наукових економічних і управлінських досліджень надає *філософія господарства*, яка виходить з того, що *господарство* є *цілісною сферою* життєдіяльності людини.

Об'єктами нового *постнекласичного* наукового пізнання стають *людинорозмірні комплекси*, де *людина* зі всім її внутрішнім *духовним світом* – цінностями, мотивами, вірою, орієнтаціями та ін. – є *ядром* таких комплексів і *головним суб'єктом*, який сприяє *саморозвитку* комплексу через «*підключення*» своєї *свідомості, ціннісного осмислення* найгостріших проблем сучасного розвитку. Саме у свідомості формуються ті *ідеальні культурні образи та сценарії господарського розвитку*, які потім виражаються у стратегічних і тактичних управлінських рішеннях та відповідних соціально-економічних показниках. *Свідомість* є актуальним структурним елементом-засадою процесу життєдіяльності, коли вона з *підручного* засобу діяльності стає *головним її джерелом*, метою і засобом, а *постнекласична людиномірна економічна наука* визнає *розум і свідомість* як *фундаментальний аспект реальності*, який є ще *більш фундаментальним*, ніж звичні для людини простір, час і матерія. Таке розуміння стає необхідним для дослідження і реалізації процесу продуктивного для людини управління.

Визначення такого поля осмислення кризової дійсності дозволило стверджувати, що для виживання українців головною антикризовою управлінською стратегією повинна стати нова стратегія національного відродження України – *духовно-ноосферо-сталого господарського розвитку* [2]. Сама назва цієї стратегії свідчить про те, що головними методом її розробки повинна стати *триалектика*, яка *відкриває розуміння триіпостасної – духовно-біо-соціальної*

природи людини [3], і спонукає до реалізації *тріадного розгортання синкретичності*, які сприяють виділенню *трьох проблемно-цільових блоків* у управлінні національним господарським розвитком [4]: *духовно-моральнісного та етико-морального* (відродження людяності на основі розгортання глибинного особистісного архетипу свободи-відповідальності); *біо-генетично-оздоровчого* (формування і забезпечення демографічно обумовлених потреб існування людини, сім'ї, особистого розвитку, забезпечення екологічно-сприятливих умов проживання людини від природно-спокійного перебігу вагітності до космо-планетарного порядку взаємодії людини і Природи) та *соціо-партнерсько-коеволуційного* (організаційно-управлінські та законодавчі передумови розгортання *продуктивної взаємодії усіх суб'єктів* національного відродження і розвитку шляхом добровільного об'єднання існуючих різноманітних ресурсів і свідомої відповідальної участі у задоволенні актуальних приватно-суспільних інтересів через *соціальне партнерство*). Необхідність розгортання цих взаємопов'язаних проблемно-цільових блоків у управлінні національним господарським відродженням має стати *фундаментальною засадою вдосконалення управління підвищенням добробуту* українського народу.

Виділення цих трьох управлінських блоків національного відродження задає формат *ціннісного цілепокладання* в управлінні соціо-економічним функціонуванням і розвитком, коли *цінності є фундаментом* для знаходження *людяно-значущих цілей* державного управління, що має відображувати і гармонізувати загальні суспільно-особистісні інтереси та мотиви суб'єктів національного відродження.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні методологічного положення про те, що *формування ціннісного простору* вибору управлінських рішень повинно *передувати* визначенню конкретних *цілей* соціоекономічного функціонування і розвитку задля відродження національного господарського комплексу та зростання добробуту українського народу.

Традиційний підхід до державного управління визначається тим, що в ньому висхідно досить *механічно* визначаються деякі *цілі* розвитку, які виражаються *кількісними* показниками. Тобто мова йде перш за все про бажану *цілерациональну* політику, яка, як правило, *не досягає визначених цілей*, а тому більшість соціально-економічних перетворень здебільшого обертається своїми *кризовими наслідками*. Особливо такому процесу сприяє метод «ручного управління», коли відбуваються дії по «латанню дірок», а загальна си-

туація не змінюється на краще. Реформи обертаються *деформами*. Добробут населення знижується. Традиційне цілераціональне мислення управлінців спрямоване на суто кількісне зростання, яке незмінно обертається дійсною картиною зубожіння як в окремих секторах суспільного виробництва, так і в цілому негативно впливає на стан всього суспільства і окремої людини чи сім'ї.

Спостерігається ситуація, коли владне державне управління є *відокремленим від ціннісного змісту цілепокладання*. Ціннісний зміст управління антикризовим розвитком має стати тим *реальним вістрям*, навколо якого приймаються управлінські рішення й розгортаються *продуктивні для людини управлінські дії*. Досягти цього можна, коли у країні розроблена і реалізується *єдина цілісна національна довгострокова стратегія відродження народного господарства*. Без такої стратегії уряд страждає *короткозорістю*, керується сьогоденним *лоскутним баченням* і не завжди ефективно розв'язує назрілі гострі економічні проблеми. Соціальна спрямованість відкидається на задній план, криза лише поглиблюється, різко падає добробут народу.

Вихід з кризового стану економічної й управлінської науки неможливий без кардинальної зміни формату мислення вчених і політиків, без розкриття широкого розмислювального предметного *ціннісно-людинοмірного знання*. Традиційне мислення було штучно *відгороджене від розуміння цілісної реальності* й тих наукових положень, які *цілісно* досліджують людину-особистість. Без формату *цілісності* лише продовжує розгортатися невігластво тих вчених, які сприяють розробці та реалізації у кінцевому рахунку смертоносних сценаріїв, котрі дійсно спрямовані на деградацію людини, суспільства і Природи. Кардинальне оновлення економічної та управлінської науки, всієї людино- і суспільствознавчої науки вимагає входження в *метафізичне* виявлення сенсів та цінностей людського життя. У цьому плані вже звучать заклики до розробки розумної й моральнісної економічної науки, де не прибуток і капітал є висхідними й основними категоріями та цілями, а *людина та її цілісне свободо-відповідальне господарство*. Тим самим необхідно говорити про *зняття* пануючої зараз *неоліберальної економічної науки* через перехід до *цілісних господарствознавчих* наукових досліджень, які набагато всебічніше та глибше трактують життєдіяльність людини як господарюючого суб'єкта.

При цьому важливо зрозуміти, що наукова творчість і новаторство завжди є своєрідним актом інтелектуального бунту тому, що творчість виростає на старому ґрунті. Старий порядок зараз не

сприяє людяному розвитку тому, що творення нового *без ціннісних засад осмислення життя*, розуміння його *людяного сенсу* – це *найбільша помилка наукового механіко-матеріалістичного підходу*. В цьому ключі слід розуміти і висловлювання Р. Хайлбронера про результати діяльності економістів-дослідників – «мешканців економічного підпілля», теорії яких не визнаються так званим науковим економісичним істеблішментом, але саме «підпільники» відкривають *нове*, не «офіційне» *знання, ігнорування якого* не бажаною мислити науковою більшістю обертається *тупиком* для економічної науки й *трагедією* для людей [5, с. 28].

У цьому сенсі є усі підстави говорити про наростання *некомпетентності* економістів і управлінців, які вже згуртувалися у так звану «касту непробиваємих». Більше того, «для збереження свого місця в більш широкому суспільному колі шляхом *увічнення* комплексу ідей, які це *товариство* вважає *корисними*, якими б *дисфункціональними* не були вони для наукового розуміння того, як працює *економікс*. Іншими словами, *економікс не бажає притримуватися* епістемологічних принципів, що *відрізняють наукову діяльність* від інших форм інтелектуального життя, оскільки це *могло б піддати загрозі позиції економіксу* в якості захисника *пануючої політичної віри*». Збереження цих постулатів у якості неокласичного ядра «*гарантує*, що лише ті, *хто не хоче помічати недоліки економіксу* зараз, – включаючи *ненаукову епістемологію* та всю частину *емпірично недостовірних ідей*, – *будуть оцінені як компетентні спеціалісти*. Отже, воно допомагає гарантувати *відтворення суспільної системи*, котра представляє *економічну професію в незмінному вигляді*» [6, с. 366, 362] (виділено автором).

Чи не в «компетенції» подібних «спеціалістів»-менеджерів бачаться причини досить трагічних для людини і Природи *криз*? Чи не варто тим, хто входить в «співтовариство *економісичного наукового істеблішменту*» здійснити акт *покаяння*, а не продовжувати настійно ігнорувати нові реалії, що зараз відкриваються найновішою *людиномірною наукою*? Без врахування цих нових наукових відкриттів навряд чи економічна й управлінська наука зможе сприяти *національному відродженню людяного господарювання*. Тут дуже важливо розуміти, що «все, що є й робиться в Світі *Натуральному*, запозичує причину свою із Світу *Духовного*» [7, с. 529].

В методологічному плані, як сьогодні стає зрозумілим, шкідливими є як теорії крайнього індивідуалізму, так і некритична пропаганда й націленість на спроби використати теорію «соціального

гуманізму», у якій вбачають майже певну *панацею* (досить *поверхневу!*) антикризового розвитку. Щодо теорії крайнього індивідуалізму: вона, як показав ще П. Тейяр де Шарден, досить близька до доктрини селекції та вибраності рас, які цинічно й грубо, досить тонко викривляють велику істину, що зводиться до виключної властивості людським потомкам вступати в контакт й змішуватися, особливо у сфері психіки та соціальних закладів [8, с. 351, 353]. При цьому він показав, що мета конвергенції у *вищих* формах – справа *об'єднання* – зовсім новий спосіб філогенезу, й саме в *об'єднанні* полягає скритий секрет гомінізації [8, с. 355, 356]. «Геометрична сферичність Землі й психічна зігнутість духу гармонує одна з іншою, зрівноважуючи у світі індивідуальні та колективні сили розсіювання й заміняючи їх об'єднанням, – такий в кінцевому рахунку спосіб здійснення гомінізації та її секрет» [8, с. 35]. У цьому зовсім чітко відображається ланцюжок осягнення Універсуму: еволюція – зростання свідомості – дія до єдності.

Звідси П. Тейяр де Шарден досить обґрунтовано говорить про помилковість, брехливість й протиприродність як егоцентричного ідеалу майбутнього, так й расистського його ідеалу. Вихід для світу він вбачає в тому, що «двері для майбутнього... відкривуться лише під натиском *всіх разом* та в тому напрямі, де *всі разом* можуть з'єднатися й завершити себе в *духовному оновленні* Землі» [8, с. 357] (виділено автором).

Якщо в цьому контексті досліджувати роль і призначення державного управління, то стає зовсім зрозумілим, що саме *державі* потрібно зробити перший крупний крок-феномен *об'єднання людей* через усвідомлення необхідності *єдиного блоку загального управління* розв'язанням гострих проблем життєзабезпечення. Цей крок об'єднання виник як необхідна ступінь в ході природної еволюції, коли вона «перейшла» в стадію свідомості й мислення. Тим самим еволюція ввійшла в період *свідомого цілепокладання*. Тому й держава усвідомлюється як закономірна форма органічного космічного процесу, що відповідає людській, свідомій фазі еволюції, тобто державна форма є співвідотною з створенням «змінного покрову» посилення *живої єдності Універсуму*.

Це відповідає принципу *холархії* як виразу *цілісності*, в основі якої лежать організуючі поля (*морфологічні* – Р. Шелдрейк), що визначають форму і структуру системи і відображають *всеоб'ємну свідомість*. Принцип холархії дозволяє виходити з того, що «наші пізнавальні здібності виходять за межі мозку, охоплюють все те, що ми сприймаємо, відчуваємо, переживаємо й знаємо.

Ментальні поля в багато разів переважають мозок своїми розмірами: по мірі того, як розширюються наші уявлення про світ, про космос, ментальні поля охоплюють справжні космічні масштаби» [9, с. 56]. Мислення в системі координат холархії дозволяє бачити в державі певний *ментальний рівень цілісності*, котрий покликаний *свідомо забезпечувати* (а не руйнувати, не розривати) *цілісність* Універсуму.

Для розуміння *людиномірного управління* це значить, що *не існує* окремих, *відособлених проблем*: екологічної, економічної, соціальної, воєнної, психологічної і т. п. у життєдіяльності людини і суспільства. Держава через створення органів управління саме й покликана *осягати-розуміти* таку *єдність цілого* й виходити з такого розуміння при виконанні свого призначення – *загальної управлінської функції* розвитку. Орієнтир-ціль – *об'єднання* – головний момент не лише теоретичного осмислення держави в ментальному полі цілісності, але й основний напрямок її практичних дій щодо забезпечення розвитку *цілісного* національного господарського комплексу. Все це саме й свідчить про недостатність й шкідливість використання теорій крайнього індивідуалізму з його науковою методологією індивідуалізму, який намагається панувати повсюдно.

В практичному плані проблема об'єднання суб'єктів національного відродження повинна вирішуватися через створення інституційних умов для розгортання і реалізацію *широкого соціального партнерства*, яке зовсім не зводиться лише до *трипартизму*, час якого, як свідчить досвід багатьох, в тому числі й розвинених країн, уже *закінчується*. Роль профспілок значно знижується, котиться до нуля, особливо в періоди розквіту у країні олігархату й наростання тренду панування транснаціональних корпорацій. Тому мова може йти про широке *особистісно-соціальне партнерство*, коли усі свідомі господарюючі суб'єкти через добровільно-відповідальне об'єднання своїх різноманітних ресурсів беруть реальну участь у реалізації загальної мети – національного відродження. Спосіб організації такого особистісно-соціального партнерства *не може зводитися до колективності-колективізму*, бо колективні реальності *не мають екзистенціального центру*, а його «брехня полягає в тому, що він *переносить моральнісний екзистенціальний центр, совість людини* та її здатність до суджень та оцінок з глибини людської особистості у *quasi-реальність*, що стоїть *над людиною*». «Колективізм *не хоче знати живого відношення людини до людини*, він знає лише відношення людини до суспільства, до колективу, який вже й визначає відношення людини до людини. Колективізм носить

атиперсоналістичний характер, він не знає цінності особистості... Колективізм є брехливим розумінням спілкування і спільності людей» [10, с. 267, 269] (виділено автором).

Широке особистісно-соціальне партнерство засновується на *коммюнаторності*, яка означає відношення людини до людини через Бога, як внутрішнє начало життя. Суб'єктами коммюнотарності є *особистості*, які вступають в об'єднання на *ціннісно-моральнісних принципах*, їх мотиви витікають з *внутрішньої духовності*, де входження в універсальну спільність відбиває і відбувається через розгортання специфічного коду людини – *уному людяності*. Якщо у колективізмі бачиться дещо замаскована система *панування*, прагнення до *могутності та влади* над окремою людиною, то коммюнотарність співвідноситься з *цінністю особистості*, відображає *духовне начало людини, со-Вість*, оцінку духовної глибини особистості, її *свободу-відповідальність*. Якщо колективізм співвідноситься з *соціальною доміантою еволюції* людського суспільства, яка породила *глобальну кризу* людства, і зараз знаходиться у *ниспадній фазі* функціонування суспільства, то вихід з неї може бути пов'язаний лише з переходом людської свідомості у *духовну доміанту*, коли не класи чи колективи є головним суб'єктом розвитку, а ним стає *свободо-відповідальна творча особистість*, що керується своїми духовними цінностями і внутрішніми мотивами прагненнями до покращення свого життя і життя ближніх.

За цими роздумами відкривається ще один більш всезагальний і глибинний, отже й *істинний горизонт* господарського світобачення і бачення ролі антикризового управління: *ціннісний*. Затяжна полісистемна криза, що значно посилювалась в період пандемії коронавірусу, виразилася в розриві штучно-нав'язаного «цілісного» глобального світу й існування-лікування в межах «національних квартир». Однак таке відокремлення було визнане доцільним лише на перших стадіях боротьби з коронавірусом. Зараз все більше лідери країн і відповідальні політики стали говорити про необхідність *об'єднання дій* щодо розробки протикоронавірусних вакцин. Цим самим негласно визнається, що головною цінністю визнається людське життя і здоров'я, які не можуть бути куплені за будь-які гроші. Починає змінюватися масова свідомість через розуміння того, що зараз головне – не щось грошово-матеріальне, уречевлене, а саме те, що знаходиться в *духовному світі*, світі нематеріальних *моральнісних цінностей* і мотивів.

Коронавірус змушує людину задумуватися *про сенс життя*, його справжні цінності, усвідомлювати необхідність об'єднання зу-

силь і дій. Це ще раз досить зично свідчить, що виживання людини/людства залежить від змін в сфері сучасної міжнародної конкуренції, коли на перший план виходить усвідомлення необхідності *ціннісної конкурентоспроможності* націй і держав [11]. Вона відображає не цільову, а більш глибинну сутність людської життєдіяльності, бо цінності зводяться до сукупності ідей, образів, смислів, що *внутрішньо-духовно фіксують позитивні* для розвитку людства рішення і практичні дії. Вони певним чином окреслюють можливий *«коридор» свободи*, нерозривною стороною якої є *відповідальність* кожної свідомої людини за свою повсякденну життєдіяльність заради свого збереження, виживання у спільному часі-просторі, у *спільносвіті* людини і Природи. Ці ідеї-сенси-цінності формують *ментальне поле сенсо-практикуючої діяльності* людини, яке реалізується насамперед в форматі *самоідентифікації* людини *людяної*, а не лише як інтелектуальної чи біологічної істоти. У вказівці *«інтелектуальна»* ще не закладена суто *людяність*, де саме *духовність* робить живу істоту *людиною*. «Чистий інтелект – інформаційний феномен, що є характерним не тільки для суспільства людей, але й для... комашника (мурашника – *авт.*)», бо «життя комашника й бджолиного рою побудована на оптимальному розрахунку, на строгому раціоналізмі» [12, с. 100].

У цьому сенсі доцільно вважати, що теорія чи принцип *соціального гуманізму*, який панує майже повсюдно, не може бути прийнятним для *людиномірної управлінської науки*, бо він начисто *вихолощує* саму *онтологічну сутність людини людяної*, тобто такої людини, яка є насамперед *духом*, має *визначальну духовну іпостась*. Це значить, що, з одного боку, життя комашника чи бджолиного рою є *соціальним* за характером, бо там *взаємодіють* окремі живі істоти, що не мають жодної «гадки» про *духовність*, але вони спільно «обслуговують» своє сумісне існування в силу *несвідомих природно-біологічних інстинктів*. Зрозуміло, що поняття *соціального* не вказує жорстко на взаємодію *людей*, тобто поширюється й на взаємодію інших живих видів чи родів.

З іншого боку, в плані більш глибинного аналізу виникає питання про визначення й межі використання поняття *«гуманізм»*. Якщо перебувати в форматі традиційної суспільствознавчої науки, то гуманізм не визнає, явно *ігнорує духовну внутрішню природу людини*. Розмови про гуманізм здебільшого зводять його лише до *механічної* сукупності певних *зовнішніх* суспільних вимог чи *норм*, через які суспільство намагається забезпечувати свою змінну «спільність», в деякій мірі в певний час досягати позитивного сумісного

свого існування. Проте тут *не* йде мова про *цілісність* людського співтовариства тому, що гуманізм є теорією, *світською релігією людського «всесства»*, де онтологічні *духовно-душевні* начала *викнуті* з поля зору так званих «гуманістів», тобто у гуманізмі йде мова про *людське*, проте зовсім не про *людяне* [13].

Це суттєве розрізнення відкриває нові можливості говорити про необхідність саме *людяного управління*, завдяки розгортанню якого людство може подолати глобальну апокаліптичну кризу, що зараз поглиблюється у світі. У цьому сенсі знову постає питання про істину, на пошук якої спрямовувалася наука ще у першій половині ХХ ст. Криза сучасної науки пов'язана з тим, що *наука перестала цікавитися пошуками істини*, а тому й сучасні наукові практичні рекомендації стосуються *поверховості* суспільного життя, що *не відображають сутнісних рівнів цілісної життєдіяльності людини*. Для розуміння істини зовсім недостатньо лише діалектико-матеріалістичного формату світосприйняття, який панує й досі у науці.

Для виходу з сучасної кризи наукового світогляду на перший план виходить *суб'єктивно-екзистеційне, динамічне розуміння істини*, яку не можливо пізнати без входження у глибинний божественний рівень життя, де його цінності закладені ще до розрізнення суб'єкта і об'єкта. Істина є *духовною*, вона не є об'єктивною, а є *трансуб'єктивною*. Вона лежить глибше *буття*, яке є продуктом *раціональної думки*. Вона є *торжеством цілісності духу* й «промені цієї цілісності, божественної, логосної Істини падають і на наукове, часткове пізнання, що звернене до цієї, об'єктивної світової діяльності. Розкриття Істини є творчим актом духу, людським творчим актом, що долає рабство у об'єктивному світі». «Наукове пізнання звично визначають, як пізнання того чи іншого об'єкта. Проте таке визначення не доходить до глибини й пристосовується до умов нашого об'єктивованого світу. Проте в глибині й саме позитивне, точне наукове пізнання природного світу заключає в собі відблиск Логосу» [10, с. 207, 206], у якому цінність життя, насамперед людини, має задавати головний вектор стратегії виживання людства. Цей смисл повинен сприйматися й *новітньою людиномірною наукою управління*.

Фундаментальна вимога постнекласичної людиномірної науки, яка є у істинному плані *цілісною господарствознавчою*, полягає у тому, що вивчення інтересів і потреб повинно розглядатися як *похідне* від виокремлення *мотивів* цілісної людської діяльності, що формуються у *внутрішньому духовному світі*. Мотиви вже потім

відображаються у зовнішньому об'єктивованому світі у формах інтересів та потреб. Такий підхід дозволяє шукати засади управлінських рішень і дій не у поверхових економічних інтересах, що мають кількісні характеристики, а у глибинних явищах та цінностях духовного плану, по відношенню до якого навіть психіка і психологія є більш поверхневими.

Усі ці методологічні розмисли нову людиномірну управлінську науку говорять про те, що необхідно розробити свою *цілісну* програму-стратегію управління відродженням національного господарства. Вона стане можливою лише тоді, коли ядро розуміння відродження і розвитку «вийде» за межі пануючого нині *спрощеного механіко-матеріалістичного наукового підходу* та переміститься у *сферу Духу*, духовного світу людини, яка тільки й може пізнавати та забезпечувати *цілісність антикризового господарювання*. Головна інновація в такій програмі національного відродження полягає зовсім не у техніці і технології: вона в *духовності*, в моральнісних *цінностях*, котрим повинні бути підкорені усі ті явища і процеси, що у звичному розумінні називаються інноваціями, насамперед соціальними. Їх тип і спрямованість визначаються більш глибинним – *духовним* рівнем світоосягнення. Наука, техніка, технології – лише *засоби*, а зовсім не самоціль. Інноваційна модель національного господарського відродження і розвитку – це *духовний феномен*, який співвідноситься з духовною іпостассю людини, її внутрішнім устремлінням до щастя, а не до техносоного комфорту й щохвилинного купле-продажному успіху. В основі створення такої моделі повинна лежати нові людиномірне світобачення і світогляд, які спрямовані на осягненні висхідної потенційної специфіки людини – *уному людяності*, який розгортається і визріває у вигляді со-Вісті. Вона оцінює кожний свідомий вчинок людини та наставляє її на людяність творчості-діяльності, через що має підтримуватися гармонійна цілісність Універсуму.

Висновки. Осмислення основних методологічних проблем формування нової людиномірної науки управління цілісним господарським розвитком дозволило зрозуміти, що, по-перше, зміна світобачення і формату мислення в людиномірному аспекті – сьогодні головне завдання для держави-влади, коли вона має формувати і реалізовувати стратегію національного відродження заради підвищення загального добробуту українців. Використання традиційної інверсійної логіки й механіко-матеріалістичного підходу в сфері державного регулювання ніякої якісної перетворювальної дії не принесе, не забезпечить й виходу із сучасної системної кризи.

По-друге, в економічній науці потрібна не «цехове згуртування», тим більше не вузький «груповий егоїзм», а якісний прорив в широке розмислювальне людиномірне поле творчої життєдіяльності-людяності – в сферу цілісного господарства, яке запліднюється духовно-моральнісними цінностями. Іншого шляху для виходу економічної й управлінської науки з кризи, шляху оновлення її методології просто немає.

По-третє, зараз приходиться розуміння, що відмова від заборони антилюдяних механізмів і практик грає свою зловісну роль, сприяє перш за все духовно-моральнісній деградації у сучасному кризовому суспільстві. Наступ на соціальну державу уже обернувся катастрофічними наслідками для людини. Це свідчить, що сучасна соціально-економічна і управлінська наука «працює» на інверсійно-холостому ході, а тому має кардинально міняти свою методологію, свою філософію задля розробки практичних людяних рекомендацій.

Література

1. Друкер Питер Ф. Эпоха разрыва: ориентиры для нашего меняющегося общества. Москва: ООО «И. Д. Вильямс», 2007. 336 с.
2. Задорожный Г.В. Духовно-ноосферно-устойчивое хозяйственное развитие как стратегический вектор возрождения украинского общества. Харьков: ВННО имени В. И. Вернадского, 2015. 108 с.
3. Задорожная О.Г. Триалектика как методология познания человеческого хозяйства. *Економічний Вісник Національного гірничого університету*. 2017. № 3 (59). С. 9-22.
4. Задорожна О.Г. Сучасне господарство: постнекласична методологія як основа розгортання антикризових трансформацій. Харків: «Точка», 2018. 356 с.
5. Хайлбронер Р. Философы от мира сего. Москва: Издательство Колibri, 2008. 432 с.
6. Эйхнер А. Почему экономикс еще не наука? *Теория капитала и экономического роста*. Москва: Изд-во МГУ, 2004. С. 341-364.
7. Сведенборг Э. О Небесах, о Мире духов и об Аде. Мудрость Ангельская о Божественной Любви и Божественной Мудрости. Москва: Изд-во Эксмо, СПб: Terra Fantastica, 2003. 768 с.
8. Тейяр де Шарден П. Феномен человека: сб. очерков и эссе. Москва: ООО «Издательство АСТ», 2002. 553 с.
9. Фокс М., Шелдрейк Д.Р. Физика ангелов. Там, где встречается наука и Дух. Москва: Издательский дом «София», 2003. 256 с.
10. Бердяев Н.А. Избранные произведения. Ростов н/Дону: Изд-во «Феникс», 1997. 544 с.
11. Задорожный Г.В., Москвина А.О. Ценностная конкурентоспособность как новая стадия международной конкуренции. *Социальная экономика*. 2010. № 1. С. 106-134.
12. Каныгин Ю.М., Кушерец В.И. Библия и будущее науки: ориентиры современного знания. Киев: Знание, 2009. 352 с.

13. Задорожный Г.В. Гуманизм или Человечность? Уномика о спасительном глобальном мировоззрении (методологические очерки). Харьков: ВННОО, 2020. 124 с.

References

1. Drucker, Peter F. (2007). *The Age of Discontinuity: Landmarks for Our Changing Society*. Moscow, LLC "I. D. Williams" [in Russian].
2. Zadorozhny, G.V. (2015). Spiritual-noosphere-sustainable economic development as a strategic vector for the revival of Ukrainian society. Kharkiv, VNNOO named after V.I. Vernadsky [in Russian].
3. Zadorozhnaya, O.G. (2017). Trialektika as a methodology of cognition of the human economy. *Ekonomichnyy Bulletin of the National State University*, No. 3(59), pp. 9-22 [in Russian].
4. Zadorozhna, O.G. (2018). Suchasne statehood: post-nonclassical methodology as the basis of anti-crisis transformations. Kharkiv, Tochka [in Ukrainian].
5. Haylbroner, R. (2008). *Philosophers of this world*. Moscow, CoLibri Publishing House [in Russian].
6. Eichner, A. (2004). Why is economics not yet a science? *The theory of capital and economic growth*. Moscow, Publishing house of Moscow State University [in Russian].
7. Swedenborg, E. (2003). *About Heaven, the World of Spirits and Hell. Angelic Wisdom about Divine Love and Divine Wisdom*. Moscow, Eksmo Publishing House, St. Petersburg: Terra Fantastica [in Russian].
8. Teilhard de Chardin P. (2002). *Phenomenon of man: collection of articles. essays and essays*. Moscow, "AST Publishing House" [in Russian].
9. Fox, M., Sheldrake, D.R. (2003). *Physics of angels. Where Science and Spirit Meet*. Moscow, Publishing house "Sofia" [in Russian].
10. Berdyaev, N.A. (2010). *Selected Works*. Rostov-on-Don, Phoenix Publishing House [in Russian].
11. Zadorozhny, G.V., Moskvina, A.O. (2010). Value competitiveness as a new stage of international competition. *Social Economy*, 1, pp. 106-134 [in Russian].
12. Kanygin, Yu. M., Kusherets, V.I. (2009). *The Bible and the Future of Science: Landmarks of Modern Knowledge*. Kyiv, Znannia [in Russian].
13. Zadorozhny, G.V. (2020). *Humanism or Man-Eternity? Unomics about the saving global outlook (methodological essays)*. Kharkiv, VNNOO [in Russian].

Надійшла до редакції 15.09.2020 р.